**ЗАТВЕРДЖУЮ**
Ректор
Національної академії
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
професор

**Руслан СЕРБИН**

08.09.2026 р.

# ВИСНОВОК

**Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Мішури Максима Віталійовича «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 26 вересня 2023 року, протокол № 20**

## ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності ННІПД від 27 серпня 2026 року

**Присутні:**

проректор, доктор юридичних наук, професор Чернявський С.С.;

проректор, доктор юридичних наук, професор Мозоль С.А.;

*науково-дослідна лабораторія з проблем протидії злочинності ННІПД:* завідувач лабораторії, доктор юридичних наук, професор Вознюк А.А. *(науковий керівник)*, головний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, професор Вербенський М.Г., провідний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, професор Грібов М.Л., провідний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, професор Копан О.В., провідний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, професор Тичина Д.М. *(голова),* старший науковий співробітник лабораторії, кандидат юридичних наук Бурак М.В. *(рецензент)*, провідний науковий співробітник лабораторії, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Брисковська О.М., аспірант Мішура М.В.;

*науково-дослідна лабораторія з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології ННЕКІ:* провідний науковий співробітник лабораторії, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Крижна В.В.:

*кафедра кримінального права*: професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Кришевич О.В.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Симоненко Н.О.;

*кафедра кримінології та інформаційних технологій:* завідувач кафедри, доктор філософії, доцент, Школьніков В.І., професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Левченко Ю.В.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Шармар О.М.;

*відділ організації наукової діяльності:* провідний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Севрук В.Г., провідний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Павленко С.О., провідний науковий співробітник відділу, кандидат юридичних наук, доцент Гелемей М.О. *(рецензент)*; провідний науковий співробітник відділу, кандидат юридичних наук, старший дослідник Бондар С.В.;

*відділ аспірантури (ад'юнктури) і докторантури:* начальник відділу, доктор юридичних наук, професор Тихонова О.В.;

*секретаріат Вченої ради:* учений секретар, доктор юридичних наук, професор Василевич В.В.

Були присутні 12 докторів наук та 9 кандидатів наук (докторів філософії) за профілем поданої на розгляд дисертації.

**Порядок денний:**

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Національної академії внутрішніх справ Мішури Максима Віталійовича «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

**Слухали:**

Аспірант Мішура М.В. доповів про результати дисертаційного дослідження. У доповіді було обґрунтовано насамперед актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, здобувачем доведено до присутніх структуру роботи та її основні положення, а також сформульовано та обґрунтовано новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів дослідження.

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю забезпечення ефективної кримінально-правової протидії корупції як однієї з найбільш небезпечних загроз функціонуванню демократичної, правової та соціальної держави. Особливої актуальності ця проблематика набуває в умовах воєнного стану, обумовленого агресією проти України, сучасних суспільно-політичних трансформацій, євроінтеграційного курсу України та необхідності виконання міжнародних антикорупційних зобов'язань. Одним із проявів

корупційної діяльності, що суттєво підриває авторитет державних інституцій, принципи законності та довіру суспільства до публічної влади, є зловживання впливом, кримінальна відповідальність за яке передбачена ст. 369-2 КК України.

За даними Офісу Генерального прокурора, упродовж 2020–2025 рр. обліковано 2991 кримінальне правопорушення, передбачене ст. 369-2 КК України. Статистичні показники демонструють виразну тенденцію до їх зростання: якщо у 2020 р. було обліковано 193 такі правопорушення, то у 2025 р. – 1211, тобто більш ніж у шість разів більше. Особливо інтенсивне зростання спостерігається протягом 2023–2025 рр.: з 411 випадків у 2023 р. до 707 у 2024 р. та 1211 у 2025 р. Тобто майже 78 % усіх облікованих за досліджуваний шестирічний період правопорушень припадає саме на останні три роки.

Ця динаміка облікованих кримінальних правопорушень не може безпосередньо ототожнюватися з динамікою їх фактичної поширеності. З огляду на високий рівень латентності корупційних деліктів істотне зростання кількості облікованих випадків зловживання впливом може відображати як активізацію їх виявлення та документування правоохоронними органами, так і реальне збільшення кількості відповідних кримінальних правопорушень. Тому наведені статистичні показники характеризують передусім динаміку виявленої та офіційно облікованої частини зловживання впливом.

Упродовж 2020–2025 рр. серед 2991 облікованого кримінального правопорушення у 1747 випадках (58,4 %) особам повідомлено про підозру, а до суду направлено провадження щодо 1249 правопорушень (41,8 %). Водночас, попри зростання абсолютних показників, їх співвідношення із загальною кількістю облікованих кримінальних правопорушень демонструє протилежну тенденцію: частка випадків, у яких особам повідомлено про підозру, зменшилася з 66,3 % у 2020 р. до 53,5 % у 2025 р., а частка правопорушень, провадження щодо яких направлено до суду, – з 57 % до 37,3 % відповідно.

Наведені статистичні дані засвідчують певну диспропорцію між темпами зростання кількості облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 369-2 КК України, та показниками кримінального переслідування осіб, які їх вчинили. Водночас зменшення частки випадків повідомлення про підозру та направлення кримінальних проваджень до суду саме по собі не дає достатніх підстав для висновку про зниження ефективності досудового розслідування. Така тенденція може бути зумовлена сукупністю чинників, зокрема зростанням навантаження на органи досудового розслідування, складністю виявлення та доказування відповідних корупційних діянь, а також проблемами їх кримінально-правової кваліфікації.

Виявлені тенденції актуалізують питання про якість кримінально-правового регулювання відповідальності за зловживання впливом. Законодавча конструкція ст. 369-2 КК України залишається дискусійною, зокрема щодо змісту поняття «вплив», визначення меж кримінально караної поведінки, ознак суб’єкта кримінального правопорушення та відмежування зловживання

впливом від суміжних складів. Окремого дослідження потребують питання диференціації кримінальної відповідальності за активне і пасивне зловживання впливом, побудови кваліфікованих складів цього кримінального правопорушення та застосування передбачених законом заходів кримінально-правового характеру.

Проблеми кримінальної відповідальності за зловживання впливом досліджувалися у працях А. А. Вознюка, В. М. Дубаса, О. О. Дудорова, В. І. Дюрдя, К. П. Задої, В. М. Киричка, О. О. Книженко, М. О. Комарницької, Н. О. Кочерової, О. К. Маріна, В. О. Навроцького, А. В. Савченка, Л. Ю. Тімофєєвої, В. І. Тютюгіна та інших учених. Водночас розвиток законодавства та правозастосовної практики, а також збереження дискусійності низки положень ст. 369-2 КК України зумовлюють необхідність комплексного переосмислення підстав і меж кримінальної відповідальності за зловживання впливом та вироблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідної кримінально-правової заборони та рекомендацій з її практичного застосування.

Метою дисертації є комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем кримінальної відповідальності за зловживання впливом, а також розроблення на цій основі науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства України та практики його застосування.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено такі завдання:

– з'ясувати сучасний стан наукового дослідження проблем кримінальної відповідальності за зловживання впливом;

– визначити зміст та особливості об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369-2 КК України;

– надати кримінально-правову характеристику предмету зловживання впливом;

– проаналізувати ознаки об'єктивної сторони зловживання впливом;

– визначити ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369-2 КК України;

– виявити особливості суб'єктивної сторони зловживання впливом, зокрема зміст умислу, мотиву та мети цього кримінального правопорушення;

– здійснити критичний аналіз системи покарань за ст. 369-2 України та практики їх призначення;

– з'ясувати особливості та проблеми застосування інших заходів кримінально-правового характеру за зловживання впливом.

Об'єкт дослідження – правовідносини, що виникають у зв'язку з кримінально-правовою протидією зловживанню впливом.

Предмет дослідження – підстави кримінальної відповідальності за зловживання впливом, а також практика застосування ст. 369-2 КК України.

Для досягнення поставлених мети й завдань використано такі наукові методи як діалектичний, формально-логічний, порівняльно-правовий, системно-структурний, статистичний, аналізу документів.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні матеріали Офісу

Генерального прокурора та Державної судової адміністрації України за 2020–2025 рр. щодо кримінальних правопорушень, передбачених ст. 369-2 КК України; результати вивчення та узагальнення судової практики у справах про зловживання впливом, зокрема обвинувальних і виправдувальних вироків, ухвал про звільнення осіб від кримінальної відповідальності, постанов Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду; інші статистичні та аналітичні матеріали, що характеризують практику протидії корупційним кримінальним правопорушенням в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним науковим дослідженням теоретичних та практичних проблем кримінальної відповідальності за зловживання впливом, у якому на основі системного аналізу положень кримінально-правової доктрини, антикорупційного законодавства та матеріалів судової практики обґрунтовано низку нових концептуальних положень, висновків і пропозицій щодо вдосконалення кримінально-правового механізму протидії цьому корупційному кримінальному правопорушенню, зокрема:

вперше:

– розроблено авторську модель диференціації кримінальної відповідальності за зловживання впливом шляхом виокремлення активної та пасивної форм цього діяння у самостійні склади кримінальних правопорушень із властивими кожному з них кваліфікуючими ознаками та санкціями;

– обґрунтовано необхідність диференціації кримінальної відповідальності за зловживання впливом залежно від розміру неправомірної вигоди шляхом визнання її значного, великого та особливо великого розмірів кваліфікуючими ознаками відповідних складів кримінальних правопорушень із визначенням їх вартісних меж відповідно до примітки ст. 368 КК України;

– аргументовано доцільність нормативного розмежування вимагання неправомірної вигоди та прохання (домагання) її надати, запропонувавши визнати прохання (домагання) самостійною формою основного складу зловживання впливом, а вимагання, пов’язане з примусом до надання неправомірної вигоди для відвернення протиправної шкоди законним правам чи інтересам особи, – кваліфікуючою ознакою цього кримінального правопорушення;

– запропоновано визначення суб’єкта пасивного зловживання впливом як спеціального суб’єкта кримінального правопорушення – будь-якої особи, яка при здійсненні реального або удаваного впливу не використовує становище працівника підприємства, установи чи організації, владу, службове становище, повноваження службової особи юридичної особи приватного права чи особи, яка надає публічні послуги;

– розроблено підставу спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності суб’єкта пасивного зловживання впливом, яка включає добровільне повідомлення про кримінальне правопорушення, сприяння його викриттю та розслідуванню, а також передачу одержаної неправомірної вигоди або її вартості в дохід держави;

– розроблено модель додаткового кримінально-правового заохочення суб'єкта пасивного зловживання впливом шляхом надання суду права призначити йому грошову винагороду в розмірі до десяти відсотків вартості неправомірної вигоди за умови, що добровільне повідомлення особи сприяло викриттю іншої сторони злочинної домовленості або запобігло вчиненню інших кримінальних правопорушень, пов'язаних зі зловживанням впливом, що спрямовано на формування взаємної недовіри між учасниками корупційної взаємодії та руйнування механізму її латентності;

удосконалено:

– наукові підходи до визначення основного безпосереднього об'єкта зловживання впливом, під яким запропоновано розуміти правовідносини у сфері забезпечення належної, законної, прозорої та неупередженої діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, а також авторитету публічної служби, довіри громадян до державного апарату та принципу верховенства права;

– розуміння вимагання неправомірної вигоди як кваліфікуючої ознаки зловживання впливом шляхом обґрунтування того, що воно має місце тоді, коли особа вимушена надати неправомірну вигоду для відвернення протиправної шкоди своїм законним правам чи інтересам, а не для уникнення законної відповідальності, обходу встановленої законом процедури чи одержання неправомірної переваги;

– наукові підходи до визначення кримінально-правового змісту поняття «вплив» у ст. 369-2 КК України, під яким запропоновано розуміти реальну або удавану здатність особи, використовуючи авторитет, особисті, професійні, службові, родинні, дружні чи інші зв'язки та можливості, спонукати особу, уповноважену на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, до прийняття або неприйняття певного рішення, а також обґрунтовано, що фактична реалізація впливу та досягнення його результату перебувають за межами об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення, а для удаваного впливу визначальним є сприйняття надавачем неправомірної вигоди можливості такого впливу як реальної;

– наукові положення щодо кримінально-правової характеристики суб'єктів активного та пасивного зловживання впливом: аргументовано, що суб'єкт активного зловживання впливом є загальним, що не виключає вчинення відповідного діяння службовою особою, тоді як при визначенні суб'єкта пасивного зловживання впливом запропоновано відмовитися від такої ознаки, як здатність здійснити реальний вплив в уяві особи, яка здійснює підкуп, та виходити з можливості як реального, так і удаваного характеру впливу; додатково обґрунтовано необхідність посиленого кримінально-правового реагування на випадки активного зловживання впливом із використанням службового становища чи пов'язаних із ним можливостей;

– наукові положення щодо змісту прямого умислу при зловживанні впливом, зокрема диференційовано його інтелектуальний і вольовий моменти залежно від активної та пасивної форм цього кримінального правопорушення;

– положення щодо кримінально-правового значення мотиву зловживання впливом, відповідно до яких корисливий мотив, хоча й найбільш характерний для пасивної форми цього кримінального правопорушення, не є обов'язковою ознакою його суб'єктивної сторони, оскільки активне та пасивне зловживання впливом можуть вчинятися з інших мотивів;

– наукові положення щодо диференціації кримінальної відповідальності та побудови санкцій за зловживання впливом, відповідно до яких обґрунтовано необхідність узгодження видів і меж покарань із характером та ступенем суспільної небезпеки активної і пасивної форм цього кримінального правопорушення та властивими їм кваліфікуючими ознаками;

– наукові підходи до застосування спеціальної конфіскації за зловживання впливом, відповідно до яких її застосування до неправомірної вигоди та іншого майна поставлено в залежність від встановлення правової природи активів, їх походження та доведеного зв'язку з кримінальним правопорушенням, а також додатково обґрунтовано необхідність забезпечення пропорційності втручання у право власності, урахування прав добросовісних третіх осіб та недопустимості спеціальної конфіскації майна, кримінально протиправне походження або зв'язок якого зі зловживанням впливом належним чином не доведено;

– положення щодо спеціальної підстави звільнення від кримінальної відповідальності суб'єкта активного зловживання впливом, передбаченої ч. 5 ст. 354 КК України, шляхом конкретизації умов її застосування: добровільності повідомлення про кримінальне правопорушення, його здійснення до повідомлення особі про підозру, активного сприяння розкриттю кримінального правопорушення та зумовленості пропозиції, обіцянки чи надання неправомірної вигоди її вимаганням, схилянням або провокацією з боку іншої особи;

дістало подальший розвиток:

– положення про родовий об'єкт кримінальних правопорушень, передбачених Розділом XVII Особливої частини КК України, зокрема про те, що його зміст охоплює не лише правовідносини у сфері функціонування публічного апарату управління, але й правовідносини, що забезпечують належне здійснення професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

– положення про додатковий об'єкт зловживання впливом, зокрема встановлено, що він має ситуативний характер і є додатковим факультативним об'єктом, оскільки його зміст залежить від конкретної форми реалізації протиправного впливу, характеру рішення, на яке спрямоване посягання, а також способу досягнення бажаного результату;

– наукові підходи до розмежування понять «пропозиція» та «обіцянка» неправомірної вигоди, на підставі чого підтримано пропозицію щодо недоцільності їх самостійного законодавчого закріплення як окремих форм кримінально протиправної поведінки та необхідності вилучення з положень КК України поняття «обіцянка неправомірної вигоди», охопивши відповідні випадки поняттям «пропозиція неправомірної вигоди» як будь-яким висловленням наміру надати таку вигоду незалежно від ступеня конкретизації

часу, місця чи способу її надання, з відповідним уточненням п. 3 примітки до ст. 354 КК України;

– положення щодо змісту та моменту закінчення окремих форм зловживання впливом, передбачених ст. 369-2 КК України, відповідно до яких надання та одержання неправомірної вигоди є закінченими з моменту фактичного переходу хоча б її частини, а прийняття пропозиції чи обіцянки – з моменту доведення до відома надавача згоди одержати таку вигоду за відповідний вплив (незалежно від фактичного здійснення впливу та його результативності);

– наукові положення щодо застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб у разі вчинення зловживання впливом в їх інтересах, зокрема обґрунтовано доцільність розширення переліку таких заходів обмеженням на отримання державної підтримки та забороною здійснювати певні види діяльності, що сприятиме диференціації кримінально-правового впливу з урахуванням діяльності юридичної особи та її зв'язку з учиненим кримінальним правопорушенням;

– положення про мету як обов'язкову ознаку суб'єктивної сторони зловживання впливом, яку диференційовано залежно від форми кримінально протиправної поведінки: для активного зловживання впливом обґрунтовано її подвійну структуру, що охоплює проміжну мету – спонукання посередника до здійснення впливу на особу, уповноважену на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та головну мету – прийняття такою особою бажаного для надавача неправомірної вигоди рішення; для пасивного зловживання впливом обов'язковою визначено мету одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи, тоді як інші цілі не впливають на кваліфікацію, але можуть враховуватися під час призначення покарання;

– положення щодо індивідуалізації кримінально-правового впливу за зловживання впливом на підставі узагальнення судової практики застосування ст. 369-2 КК України за 2020–2025 рр. (встановлено переважання обвинувальних вироків, істотну роль угод про визнання винуватості, поширеність призначення штрафу та застосування механізмів звільнення від відбування покарання, що засвідчує необхідність забезпечення належного співвідношення між диференціацією кримінальної відповідальності на законодавчому рівні та індивідуалізацією кримінально-правового впливу в судовій практиці).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у законотворчій діяльності; правозастосовній діяльності; науково-дослідній діяльності; освітньому процесі.

Основні положення і висновки дисертації оприлюднено на науково-практичних заходах.

Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, що охоплюють десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Після закінчення доповіді аспірантки присутніми були поставлені наступні **питання:**

**Брисковська О.М.:** Чи буде працювати запропонована Вами норма щодо винагородження особи, яка взяла неправомірну вигоду, та пішла на співпрацю з правоохоронними органами? Які можуть виникати проблеми під час її застосування?

**Відповідь:** Дякую за запитання. На мою думку, така норма може бути ефективною, але лише за наявності чітких законодавчих запобіжників. Її мета полягає не у винагородженні особи за вчинене корупційне правопорушення, а у створенні додаткового стимулу для викриття латентної корупційної домовленості. Усвідомлення кожною зі сторін, що інша може добровільно повідомити правоохоронні органи й отримати за це заохочення, здатне формувати взаємну недовіру між учасниками таких відносин.

Водночас під час застосування норми можуть виникнути проблеми. Насамперед це морально-правова суперечливість виплати винагороди особі, яка сама одержала неправомірну вигоду, а також ризик зловживань і штучного створення ситуацій з метою отримання винагороди. Складним буде й визначення того, наскільки саме повідомлення особи реально сприяло викриттю іншого учасника.

Тому винагорода має бути правом, а не обов'язком суду, застосовуватися лише у виняткових випадках і виключатися, зокрема, щодо особи, яка вимагала неправомірну вигоду, провокувала її надання або діяла за попередньою змовою. Саме такі обмеження, на мою думку, здатні забезпечити баланс між заохоченням співпраці та недопущенням необґрунтованого «винагородження» корупційної поведінки.

**Крижна В.В.:** Що Ви розумієте під вимаганням неправомірної вигоди у складі зловживання впливом?

**Відповідь:** Дякую за запитання. Вимагання неправомірної вигоди у складі зловживання впливом має місце, якщо особу спонукають до її надання погрозою заподіяння протиправної шкоди її законним правам чи інтересам. Погроза настанням законних негативних наслідків, зокрема правомірним притягненням до юридичної відповідальності, сама по собі не утворює вимагання неправомірної вигоди.

Тому для встановлення вимагання важливо з'ясувати, чому особа змушена надати неправомірну вигоду і яких наслідків вона намагається уникнути.

Наприклад, особі кажуть: «Дай гроші, інакше тебе притягнуть до кримінальної відповідальності, а я можу домовитися, щоб цього не сталося».

Якщо насправді немає законних підстав для притягнення цієї особи до кримінальної відповідальності, але такою загрозою її змушують передати гроші, можна говорити про вимагання неправомірної вигоди. Особа платить, щоб захистити свої законні права від протиправної шкоди.

Якщо ж особа дійсно вчинила кримінальне правопорушення і є законні підстави для притягнення її до відповідальності, ознак вимагання немає. У такій

ситуації вона передає гроші, щоб уникнути законної відповідальності, тобто фактично прагне отримати неправомірну перевагу.

**Тичина Д.М.:** У чому полягає авторська модель диференціації кримінальної відповідальності за зловживання впливом?

**Відповідь:** Дякую за запитання. Запропонована модель полягає у нормативному розмежуванні активного та пасивного зловживання впливом у самостійні склади кримінальних правопорушень. Нині вони об'єднані в межах ст. 369-2 КК України, хоча суттєво відрізняються за характером поведінки та роллю суб'єктів. При активному зловживанні особа пропонує, обіцяє або надає неправомірну вигоду за вплив, а при пасивному – приймає пропозицію, обіцянку чи одержує таку вигоду за здійснення впливу. На мою думку, пасивна форма характеризується вищим ступенем суспільної небезпечності, оскільки особа фактично «торгує» своїм реальним або удаваним впливом. Їх розмежування дозволить передбачити для кожного складу властиві йому кваліфікуючі ознаки та санкції й забезпечити більш послідовну диференціацію кримінальної відповідальності.

**Тихонова О.В.:** Чи охоплює чинна редакція ст. 369-2 КК України удаваний вплив і яке значення для кваліфікації має сприйняття такого впливу особою, яка пропонує, обіцяє або надає неправомірну вигоду?

**Відповідь:** Дякую за запитання. Так, на мою думку, ст. 369-2 КК України охоплює як реальний, так і удаваний вплив. Для наявності складу цього кримінального правопорушення не обов'язково, щоб особа фактично мала можливість вплинути на прийняття рішення уповноваженою особою або надалі реалізувала такий вплив. Хоча в судовій практиці це питання вирішується не так однозначно. У певних випадках удаваний вплив кваліфікують як шахрайство, а не зловживання впливом. Це обумовлене відсутністю у диспозиції ст. 369-2 КК України безпосередньої вказівки на удаваний вплив.

У разі удаваного впливу ключове значення має суб'єктивне сприйняття особи, яка пропонує, обіцяє або надає неправомірну вигоду. Вона повинна вважати, що особа, якій надається вигода, дійсно здатна здійснити відповідний вплив. Саме на такому уявленні ґрунтується корупційна домовленість.

Наприклад, якщо особа отримує гроші, стверджуючи, що має зв'язки з певною службовою особою, хоча насправді таких зв'язків немає, удаваний характер впливу сам по собі не виключає кваліфікації за ст. 369-2 КК України, якщо надавач сприймав можливість такого впливу як реальну.

Отже, визначальним є не фактичне здійснення впливу, а домовленість про неправомірну вигоду саме за такий вплив та його сприйняття надавачем як реально можливого.

**Бурак М.В.:** Чому розмір неправомірної вигоди має бути критерієм диференціації відповідальності?

**Відповідь:** Дякую за запитання. Розмір неправомірної вигоди доцільно враховувати, оскільки він є одним із показників ступеня суспільної небезпечності зловживання впливом. Очевидно, що одержання незначної суми та неправомірної вигоди в особливо великому розмірі не повинні отримувати однакову кримінально-правову оцінку. Водночас чинна ст. 369-2 КК України

такої диференціації фактично не забезпечує. Однак, така диференціація існує в ст. 368 КК України. Тому пропонується під час удосконалення цієї кримінально-правової заборони передбачити значний, великий та особливо великий розміри неправомірної вигоди як кваліфікуючі ознаки з відповідним посиленням відповідальності. Водночас немає потреби створювати для ст. 369-2 КК України окремі вартісні критерії. Для забезпечення системності КК України доцільно використовувати вже закріплені в примітці до ст. 368 КК України критерії значного, великого та особливо великого розмірів неправомірної вигоди.

**Вербенський М.Г.:** Чи оригінальна у Вас тема дисертації, чи є інші роботи? Наталія Ярмиш займалася цією проблематикою і у неї було багато учнів. Ви перевіряли, щоб положення Вашої роботи не перегукувалися?

**Відповідь:** Дякую за запитання.

Так, під час підготовки дисертації я перевіряв стан наукової розробленості цієї проблематики. Безумовно, питання кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення, зокрема окремі аспекти зловживання впливом, досліджувалися раніше. Вагомий внесок у розвиток проблематики корупційних кримінальних правопорушень зробила Наталія Ярмиш, а також інші українські науковці.

Водночас моя робота не дублює попередні дослідження. Я аналізував наявні наукові позиції, зіставляв їх із власними висновками та зазначав, які положення підтримую, які розвиваю, а з якими не погоджуюся.

Оригінальність дисертації полягає насамперед у комплексному дослідженні кримінальної відповідальності саме за зловживання впливом з урахуванням сучасної редакції ст. 369-2 КК України, актуальної судової практики, міжнародних стандартів і зарубіжного досвіду.

Крім того, у роботі запропоновано низку власних положень: модель розмежування активного і пасивного зловживання впливом, диференціацію відповідальності залежно від розміру неправомірної вигоди, уточнення поняття «вплив», підходів до вимагання неправомірної вигоди та спеціальних заохочувальних норм. Тому певне тематичне перетинання з попередніми працями закономірне, однак сформульовані мною положення наукової новизни мають самостійний характер.

**Головуючий:** Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається науковому керівнику.

**Науковий керівник, доктор юридичних наук, професор Вознюк А.А.,** який зазначив, що підготовлена Мішурою М. В. дисертація на тему «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом», подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є результатом ґрунтовної науково-теоретичної та практичної роботи здобувача. Під час роботи над дисертацією М. В. Мішура проявив себе як наполегливий і відповідальний дослідник, здатний самостійно визначати та вирішувати складні наукові завдання, критично аналізувати положення кримінально-правової доктрини, законодавства та правозастосовної практики.

Дисертація є цілісною та самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею. У ній комплексно досліджено теоретичні та прикладні проблеми кримінальної відповідальності за зловживання впливом, сформульовано науково обґрунтовані положення, висновки та рекомендації щодо вдосконалення кримінального законодавства України і практики застосування ст. 369-2 КК України.

Структура дослідження є обґрунтованою, логічною та відповідає поставленій меті й завданням. Обраний автором комплексний підхід дав змогу послідовно дослідити становлення кримінальної відповідальності за зловживання впливом, об'єктивні та суб'єктивні ознаки відповідного складу кримінального правопорушення, проблеми його кваліфікації, диференціації кримінальної відповідальності, призначення покарання та застосування інших заходів кримінально-правового характеру.

М. В. Мішура продемонстрував належне володіння методологією наукового дослідження, здатність працювати з нормативними, доктринальними та емпіричними джерелами, аналізувати міжнародні антикорупційні стандарти, зарубіжне кримінальне законодавство та матеріали судової практики. Сформованість здобувача як науковця підтверджується результатами дисертаційного дослідження, науковими публікаціями у фахових виданнях, а також апробацією основних положень роботи під час всеукраїнських і міжнародних наукових заходів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в комплексному вирішенні теоретичних і прикладних проблем кримінальної відповідальності за зловживання впливом. У дисертації розроблено авторську модель диференціації кримінальної відповідальності шляхом виокремлення активної та пасивної форм зловживання впливом, обґрунтовано необхідність врахування розміру неправомірної вигоди під час диференціації відповідальності, удосконалено підходи до визначення кримінально-правового змісту поняття «вплив», ознак суб'єкта цього кримінального правопорушення, моменту закінчення окремих форм його вчинення та розмежування вимагання неправомірної вигоди і прохання про її надання. Науковий інтерес становлять також пропозиції щодо вдосконалення системи кримінально-правових заходів і заохочувальних норм, спрямованих на підвищення ефективності протидії зловживанню впливом.

Робота написана на належному науковому рівні, матеріал викладено логічно та послідовно. Сформульовані висновки ґрунтуються на результатах проведеного дослідження, характеризуються достатнім рівнем аргументованості та мають як теоретичне, так і практичне значення.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертація «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом», подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, виконаною на належному науковому рівні та такою, що відповідає встановленим вимогам. Її автор – М. В. Мішура – продемонстрував належний рівень професійної та наукової підготовки, здатність проводити самостійні наукові дослідження та формулювати науково обґрунтовані результати, а тому заслуговує на

присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Вважаю, що дисертаційну роботу можна представити до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього було надано слово **рецензентам** роботи:

**Кандидат юридичних наук, доцент Гелемей М. О.**

Актуальність дисертаційного дослідження Мішури М.В. «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом» зумовлена необхідністю подальшого вдосконалення кримінально-правових засобів протидії корупції та забезпечення належного виконання міжнародних антикорупційних зобов'язань України. Зловживання впливом є специфічним проявом корупційної поведінки, що створює можливості для неформального впливу на прийняття рішень особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, підриває авторитет публічної влади та довіру громадян до державних інституцій. Водночас законодавча конструкція ст. 369-2 КК України та практика її застосування характеризуються низкою дискусійних питань, що зумовлює потребу в їх комплексному науковому опрацюванні.

Обраний автором напрям дослідження має належне теоретичне та практичне значення. Визначені мета і завдання дали змогу комплексно дослідити підстави кримінальної відповідальності за зловживання впливом, охарактеризувати об'єктивні та суб'єктивні ознаки відповідного складу кримінального правопорушення, а також проаналізувати проблеми диференціації кримінальної відповідальності, побудови санкцій та застосування інших заходів кримінально-правового характеру.

Зміст дисертації свідчить про належне опрацювання автором кримінально-правової літератури, положень національного та зарубіжного законодавства, міжнародних антикорупційних актів і матеріалів правозастосовної практики. Використання комплексу загальнонаукових і спеціально-правових методів, статистичних матеріалів та судової практики забезпечило достатній рівень обґрунтованості сформульованих положень і висновків.

Науковий інтерес становить запропонована автором модель удосконалення кримінальної відповідальності за зловживання впливом. Зокрема, обґрунтовано доцільність нормативного розмежування активного та пасивного зловживання впливом із закріпленням відповідних діянь у самостійних кримінально-правових нормах. Заслуговують на підтримку положення щодо диференціації відповідальності залежно від розміру неправомірної вигоди, що дає можливість повніше враховувати ступінь суспільної небезпеки конкретного кримінального правопорушення.

Позитивної оцінки заслуговують результати дослідження змісту поняття «вплив» у ст. 369-2 КК України, його реальної та удаваної форм, а також моменту закінчення окремих форм зловживання впливом. Важливе теоретичне

та прикладне значення мають сформульовані положення щодо кримінально-правового змісту вимагання неправомірної вигоди та його відмежування від добровільної корупційної домовленості. Автором також аргументовано необхідність розмежування вимагання неправомірної вигоди та прохання про її надання з урахуванням міжнародно-правового розуміння відповідних форм корупційної поведінки.

Окремої уваги заслуговує дослідження суб'єкта зловживання впливом. Автором проаналізовано особливості суб'єктів активної та пасивної форм цього кримінального правопорушення, критично оцінено наявні доктринальні та судові підходи й сформульовано власні пропозиції щодо вдосконалення законодавства. Належну увагу приділено також суб'єктивній стороні зловживання впливом, зокрема змісту прямого умислу, мотиву та мети відповідних діянь.

Практично значущими є пропозиції щодо вдосконалення системи заходів кримінально-правового характеру. У роботі розглянуто проблеми побудови санкцій, застосування спеціальної конфіскації та заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Оригінальні положення сформульовано щодо вдосконалення спеціальних заохочувальних норм, у тому числі можливості звільнення суб'єкта пасивного зловживання впливом від кримінальної відповідальності за чітко визначених умов його добровільної співпраці з правоохоронними органами. Запропоновані автором підходи мають дискусійний характер, однак є належно аргументованими та становлять інтерес для подальшої наукової дискусії.

Загалом позитивної оцінки заслуговує здатність здобувача критично аналізувати положення чинного кримінального законодавства, зіставляти їх із міжнародними стандартами та зарубіжним досвідом, формулювати й аргументувати власну наукову позицію. Теоретичні положення дисертації логічно поєднуються з конкретними пропозиціями щодо вдосконалення КК України та практики його застосування.

Структура дисертації відповідає поставленій меті та завданням. Матеріал викладено послідовно, з дотриманням наукового стилю, а сформульовані висновки випливають із проведеного дослідження. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання у законотворчій і правозастосовній діяльності, подальших кримінально-правових дослідженнях та освітньому процесі.

Таким чином, дисертація М.В. Мішури «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом» є завершеним комплексним науковим дослідженням актуальної кримінально-правової проблематики. Сформульовані автором положення, висновки та пропозиції характеризуються належним рівнем наукової обґрунтованості, мають теоретичне і практичне значення та спрямовані на вдосконалення кримінально-правового механізму протидії корупції.

Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, і може бути подана до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

**Кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Брисковська О.М.** підкреслила, що актуальність представленого дисертаційного дослідження зумовлена сучасними потребами теорії та практики кримінально-правової протидії корупції, необхідністю вдосконалення підстав і меж кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення та забезпечення належної реалізації міжнародних антикорупційних зобов'язань України. Особливого значення ця проблематика набуває в умовах воєнного стану, суспільно-політичних трансформацій та євроінтеграційного курсу держави. Зловживання впливом належить до специфічних проявів корупційної поведінки, що створюють передумови для неформального втручання у процес прийняття рішень особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, підривають авторитет публічної влади та довіру до її інституцій.

Актуальність обраної теми підтверджується також статистичними показниками. Наведені у дисертації дані Офісу Генерального прокурора засвідчують істотне збільшення кількості облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 369-2 КК України, протягом 2020–2025 років. Водночас автор слушно утримується від механічного ототожнення динаміки офіційно зареєстрованих кримінальних правопорушень із фактичною поширеністю зловживання впливом, беручи до уваги високий рівень латентності корупційних проявів. Заслуговує на увагу й виявлена диспропорція між зростанням кількості облікованих правопорушень та часткою проваджень, у яких особам повідомлено про підозру і які направлено до суду. Наведене додатково підтверджує необхідність дослідження не лише правозастосовних, а й матеріально-правових проблем застосування ст. 369-2 КК України.

Обраний здобувачем напрям дослідження має виразне теоретичне та прикладне значення. Визначені мета і завдання дозволили системно охопити основні проблеми кримінальної відповідальності за зловживання впливом: від визначення об'єкта, предмета та ознак об'єктивної сторони відповідного складу кримінального правопорушення до характеристики його суб'єкта і суб'єктивної сторони, диференціації кримінальної відповідальності, побудови санкцій та застосування інших заходів кримінально-правового характеру. Такий підхід

забезпечив комплексність дослідження та логічний зв'язок між його теоретичною і прикладною складовими.

Зміст дисертації свідчить про ґрунтовне опрацювання автором положень кримінально-правової доктрини, чинного законодавства, міжнародних антикорупційних стандартів, зарубіжного досвіду та матеріалів судової практики. Достовірність і належна аргументованість одержаних результатів забезпечуються застосуванням комплексу загальнонаукових і спеціально-правових методів, а також належною емпіричною базою, до якої увійшли статистичні матеріали Офісу Генерального прокурора та Державної судової адміністрації України за 2020–2025 роки, обвинувальні й виправдувальні вироки, ухвали про звільнення осіб від кримінальної відповідальності та практика Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду.

Позитивної оцінки заслуговує сформована автором концепція диференціації кримінальної відповідальності за зловживання впливом. Зокрема, запропоновано нормативно розмежувати активну та пасивну форми такого діяння шляхом закріплення самостійних складів кримінальних правопорушень із властивими їм кваліфікуючими ознаками та санкціями. Науковий інтерес становить також пропозиція враховувати значний, великий та особливо великий розміри неправомірної вигоди як критерії диференціації кримінальної відповідальності. Вказані положення спрямовані на більш послідовне врахування характеру і ступеня суспільної небезпеки різних проявів зловживання впливом.

Вагомими є результати дослідження об'єктивних ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369-2 КК України. Автором запропоновано власне розуміння кримінально-правового змісту поняття «вплив», охоплено його реальну та удавану форми, визначено значення суб'єктивного сприйняття можливості такого впливу надавачем неправомірної вигоди. Послідовно розкрито зміст і момент закінчення окремих форм зловживання впливом. Заслуговують на увагу положення щодо розмежування вимагання неправомірної вигоди та прохання про її надання, а також запропонований критерій відмежування вимагання від добровільної корупційної домовленості.

Наукову цінність мають положення щодо суб'єкта та суб'єктивної сторони зловживання впливом. У роботі диференційовано характеристики суб'єктів активної та пасивної форм цього кримінального правопорушення, запропоновано авторський підхід до визначення суб'єкта пасивного зловживання впливом. Досліджено інтелектуальний і вольовий моменти прямого умислу, кримінально-правове значення мотиву та мети відповідного діяння.

Окремої позитивної оцінки заслуговує дослідження заходів кримінально-правового характеру. Автором сформульовано пропозиції щодо вдосконалення санкцій, застосування спеціальної конфіскації та розширення заходів

кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Оригінальними та водночас дискусійними є пропозиції щодо спеціального звільнення від кримінальної відповідальності суб'єкта пасивного зловживання впливом і можливості його додаткового кримінально-правового заохочення за поведінку, яка реально сприяла викриттю іншої сторони корупційної домовленості. Незалежно від можливих різних оцінок запропонованої моделі, вона становить інтерес для подальшої наукової дискусії щодо використання заохочувальних кримінально-правових засобів у протидії латентним корупційним правопорушенням.

Позитивно слід оцінити здатність здобувача критично аналізувати усталені доктринальні положення та формулювати власну аргументовану позицію. Зокрема, це простежується у дослідженні співвідношення понять «пропозиція» та «обіцянка» неправомірної вигоди, визначенні реального й удаваного впливу, характеристиці вимагання неправомірної вигоди, встановленні ознак суб'єкта пасивного зловживання впливом та розробленні напрямів диференціації кримінальної відповідальності. Окремі авторські пропозиції мають дискусійний характер, однак це не знижує цінності роботи, а, навпаки, засвідчує її спрямованість на вирішення складних і неоднозначних питань сучасного кримінального права.

Практичне значення результатів дисертації полягає в можливості їх використання у законотворчій діяльності під час удосконалення ст. 369-2 та інших положень КК України, у правозастосовній практиці при кваліфікації зловживання впливом та його відмежуванні від суміжних кримінальних правопорушень, а також у науково-дослідній роботі й освітньому процесі. Запропоновані автором положення щодо диференціації відповідальності, кваліфікуючих ознак, санкцій, спеціальної конфіскації та заохочувальних норм мають потенціал для подальшого вдосконалення кримінально-правового механізму протидії корупції.

Окремо слід відзначити логічність структури дисертації, послідовність викладення матеріалу, належний науковий стиль та взаємозв'язок сформульованих положень із поставленими завданнями дослідження. Авторські висновки ґрунтуються на проведеному аналізі та спрямовані не лише на розвиток кримінально-правової доктрини, а й на вирішення конкретних проблем законодавчого регулювання і правозастосування.

Таким чином, дисертація на тему «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом» становить завершене комплексне наукове дослідження актуальної кримінально-правової проблематики. Одержані результати поглиблюють наукові уявлення про підстави та межі кримінальної відповідальності за зловживання впливом, зміст ознак відповідного складу кримінального правопорушення, диференціацію кримінальної відповідальності та особливості застосування заходів кримінально-правового характеру. Сформульовані положення, висновки й рекомендації характеризуються

належним рівнем наукової обґрунтованості, мають теоретичне і практичне значення та створюють підґрунтя для подальшого вдосконалення кримінального законодавства і практики його застосування.

Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, і може бути подана до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В **обговоренні** дисертаційного дослідження взяли участь:

**Доктор юридичних наук, професор Кришевич О.В.** зазначила, що актуальність запропонованого М. В. Мішурою дослідження не викликає сумнівів, оскільки зловживання впливом є одним із поширених проявів корупційної поведінки, протидія якому має важливе значення для забезпечення належного функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування. Актуальність обраного напряму підтверджується також необхідністю подальшого вдосконалення національного кримінального законодавства з урахуванням міжнародних антикорупційних стандартів.

Зі змісту роботи вбачається, що для досягнення поставленої мети дисертантом визначено чіткі та взаємопов'язані завдання, які, з огляду на сформульовані висновки, загалом успішно вирішено. Не викликає зауважень визначення об'єкта та предмета дослідження. Належною є джерельна та емпірична база роботи, що дала змогу здобувачу аргументувати сформульовані наукові положення, висновки та пропозиції щодо вдосконалення кримінальної відповідальності за зловживання впливом.

Особливий науковий інтерес становлять положення щодо змісту окремих ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369-2 КК України, а також запропонована авторська модель диференціації кримінальної відповідальності за активне та пасивне зловживання впливом. Висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації та публікаціях здобувача, мають значення як для подальших кримінально-правових досліджень, так і для правозастосовної діяльності.

Отже, дисертаційне дослідження М. В. Мішури на тему «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом» є завершеною науковою працею, у якій сформульовано нові теоретичні положення та практичні рекомендації, а тому робота може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

**Доктор юридичних наук, професор Тичина Д.М.** зазначив, що дисертаційна робота є актуальним кримінально-правовим дослідженням,

присвяченим одному зі складних питань протидії корупційним кримінальним правопорушенням.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується тим, що автором комплексно проаналізовано проблеми кримінальної відповідальності за зловживання впливом, зокрема ознаки об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони цього кримінального правопорушення, а також питання покарання та інших заходів кримінально-правового характеру.

Заслуговують на увагу пропозиції автора щодо вдосконалення конструкції ст. 369-2 КК України, нормативного розмежування активного та пасивного зловживання впливом, а також уточнення змісту окремих кримінально-правових понять, що використовуються у цій статті.

Висновки і рекомендації, сформульовані за результатами дослідження, мають теоретичне та практичне значення. Загалом дисертаційна робота М. В. Мішури заслуговує на позитивну оцінку та може бути рекомендована до захисту.

**Кандидат юридичних наук Бурак М.В.** зазначила, що аналіз змісту дисертації дає підстави стверджувати, що автор загалом успішно виконав поставлені перед дослідженням завдання та досягнув визначеної мети. Актуальність обраної теми не викликає сумнівів, зважаючи на значення ефективної кримінально-правової протидії корупції та наявність дискусійних питань у застосуванні ст. 369-2 КК України.

Суттєвою є наукова новизна отриманих результатів. У роботі сформульовано низку авторських положень щодо розуміння впливу, неправомірної вигоди, вимагання такої вигоди, особливостей суб'єкта активного та пасивного зловживання впливом, а також підстав диференціації кримінальної відповідальності.

Окремої уваги заслуговують пропозиції щодо вдосконалення законодавчої конструкції відповідного кримінального правопорушення та системи заходів кримінально-правового характеру. Дисертаційне дослідження виконано на належному науковому рівні, а результати дослідження достатньо представлені в наукових публікаціях здобувача.

**Доктор юридичних наук, професор Вербенський М.Г.** відзначив, що для дослідження обрано актуальну тему, яка має істотне теоретичне та практичне значення для розвитку кримінально-правових засобів протидії корупції в Україні.

Структура дисертації та сформульовані завдання охоплюють основні проблеми кримінальної відповідальності за зловживання впливом і забезпечують послідовне розкриття теми. Автор використав достатню кількість наукових джерел, проаналізував положення національного та зарубіжного кримінального законодавства, міжнародні антикорупційні стандарти, статистичні дані та матеріали судової практики.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у сформульованих автором підходах до вирішення низки дискусійних питань застосування ст. 369-

2 КК України. Зокрема, заслуговують на увагу пропозиції щодо розмежування активного та пасивного зловживання впливом, диференціації кримінальної відповідальності залежно від розміру неправомірної вигоди, уточнення ознак суб'єкта відповідного кримінального правопорушення та вдосконалення заохочувальних кримінально-правових норм.

Вдало обрана методологія дала можливість здобувачу досягти поставленої мети та сформулювати належно обґрунтовані висновки. Враховуючи викладене, дисертаційне дослідження М. В. Мішури на тему «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом» може бути рекомендоване до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії.

**Доктор юридичних наук, професор Тихонова О.В.** у своєму виступі підтримала попередніх доповідачів та акцентувала увагу на належному рівні аргументації авторських положень і висновків. Відзначив, що дисертаційне дослідження має як теоретичне, так і практичне значення.

Під час представлення основних положень дисертації та відповідей на запитання М. В. Мішура продемонстрував належне знання кримінального законодавства, міжнародних антикорупційних актів, доктринальних джерел і судової практики, а також уміння критично їх аналізувати та обґрунтовувати власну наукову позицію.

Особливий інтерес викликають положення дисертації щодо поняття та видів впливу, відмежування вимагання неправомірної вигоди від добровільної корупційної домовленості, моменту закінчення окремих форм зловживання впливом, а також пропозиції щодо вдосконалення кримінально-правового заохочення учасників корупційної взаємодії, які сприяють її викриттю.

Зважаючи на сформульовані висновки, пропозиції та рекомендації, дисертація є завершеною самостійною науковою працею, що містить нові науково обґрунтовані результати, спрямовані на розв'язання конкретного наукового завдання у сфері кримінального права. Дисертаційне дослідження М. В. Мішури може бути рекомендоване до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

**Доктор юридичних наук, професор Севрук В.Г.** відмітив актуальність і дискусійність проблем, порушених у дисертаційному дослідженні. Зазначив, що під час обговорення було порушено низку важливих теоретичних і практичних питань щодо меж кримінальної відповідальності за зловживання впливом, розмежування його окремих форм та вдосконалення положень ст. 369-2 КК України.

Здобувач продемонстрував здатність аргументовано відстоювати сформульовані наукові положення та відповідати на дискусійні запитання. Запропоновані ним зміни до кримінального законодавства є предметом для подальшої фахової дискусії та водночас підтверджують самостійний характер проведеного дослідження.

За результатами обговорення можна констатувати, що дисертація М. В. Мішури на тему «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом» є

завершеним кримінально-правовим дослідженням, відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

**Мішура М.В.** висловив виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку її дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприятимуть вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції її подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

## ВИСНОВОК
## про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Мішури Максима Віталійовича на тему «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом»

Дисертація Мішури Максима Віталійовича на тему «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є цілісною, завершеною науковою працею.

**Обгрунтування вибору теми дослідження.** Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю забезпечення ефективної кримінально-правової протидії корупції як однієї з найбільш небезпечних загроз функціонуванню демократичної, правової та соціальної держави. Особливої актуальності ця проблематика набуває в умовах воєнного стану, обумовленого агресією проти України, сучасних суспільно-політичних трансформацій, євроінтеграційного курсу України та необхідності виконання міжнародних антикорупційних зобов'язань. Одним із проявів корупційної діяльності, що суттєво підриває авторитет державних інституцій, принципи законності та довіру суспільства до публічної влади, є зловживання впливом, кримінальна відповідальність за яке передбачена ст. 369-2 КК України.

За даними Офісу Генерального прокурора, упродовж 2020–2025 рр. обліковано 2991 кримінальне правопорушення, передбачене ст. 369-2 КК України. Статистичні показники демонструють виразну тенденцію до їх зростання: якщо у 2020 р. було обліковано 193 такі правопорушення, то у 2025 р. – 1211, тобто більш ніж у шість разів більше. Особливо інтенсивне зростання спостерігається протягом 2023–2025 рр.: з 411 випадків у 2023 р. до 707 у 2024 р. та 1211 у 2025 р. Тобто майже 78 % усіх облікованих за досліджуваний шестирічний період правопорушень припадає саме на останні три роки.

Ця динаміка облікованих кримінальних правопорушень не може безпосередньо ототожнюватися з динамікою їх фактичної поширеності. З огляду на високий рівень латентності корупційних деліктів істотне зростання кількості облікованих випадків зловживання впливом може відображати як

активізацію їх виявлення та документування правоохоронними органами, так і реальне збільшення кількості відповідних кримінальних правопорушень. Тому наведені статистичні показники характеризують передусім динаміку виявленої та офіційно облікованої частини зловживання впливом.

Упродовж 2020–2025 рр. серед 2991 облікованого кримінального правопорушення у 1747 випадках (58,4 %) особам повідомлено про підозру, а до суду направлено провадження щодо 1249 правопорушень (41,8 %). Водночас, попри зростання абсолютних показників, їх співвідношення із загальною кількістю облікованих кримінальних правопорушень демонструє протилежну тенденцію: частка випадків, у яких особам повідомлено про підозру, зменшилася з 66,3 % у 2020 р. до 53,5 % у 2025 р., а частка правопорушень, провадження щодо яких направлено до суду, – з 57 % до 37,3 % відповідно.

Наведені статистичні дані засвідчують певну диспропорцію між темпами зростання кількості облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 369-2 КК України, та показниками кримінального переслідування осіб, які їх вчинили. Водночас зменшення частки випадків повідомлення про підозру та направлення кримінальних проваджень до суду саме по собі не дає достатніх підстав для висновку про зниження ефективності досудового розслідування. Така тенденція може бути зумовлена сукупністю чинників, зокрема зростанням навантаження на органи досудового розслідування, складністю виявлення та доказування відповідних корупційних діянь, а також проблемами їх кримінально-правової кваліфікації.

Виявлені тенденції актуалізують питання про якість кримінально-правового регулювання відповідальності за зловживання впливом. Законодавча конструкція ст. 369-2 КК України залишається дискусійною, зокрема щодо змісту поняття «вплив», визначення меж кримінально караної поведінки, ознак суб’єкта кримінального правопорушення та відмежування зловживання впливом від суміжних складів. Окремого дослідження потребують питання диференціації кримінальної відповідальності за активне і пасивне зловживання впливом, побудови кваліфікованих складів цього кримінального правопорушення та застосування передбачених законом заходів кримінально-правового характеру.

Проблеми кримінальної відповідальності за зловживання впливом досліджувалися у працях А. А. Вознюка, В. М. Дубаса, О. О. Дудорова, В. І. Дюрдя, К. П. Задої, В. М. Киричка, О. О. Книженко, М. О. Комарницької, Н. О. Кочерової, О. К. Маріна, В. О. Навроцького, А. В. Савченка, Л. Ю. Тімофєєвої, В. І. Тютюгіна та інших учених. Водночас розвиток законодавства та правозастосовної практики, а також збереження дискусійності низки положень ст. 369-2 КК України зумовлюють необхідність комплексного переосмислення підстав і меж кримінальної відповідальності за зловживання впливом та вироблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідної кримінально-правової заборони та рекомендацій з її практичного застосування.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.** Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020), Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки (Закон України від 20 червня 2022 р. № 2322-IX), Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019), Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок МВС України на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 р. № 454), 2025-2029 роки (наказ МВС України від 21 травня 2024 р. № 326), Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21 листопада 2020 р., протокол № 23) та 2025–2029 роки (рішення Вченої ради від 30 грудня 2024 р., протокол № 25).

Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 26 вересня 2023 року (протокол № 20).

**Мета і завдання дослідження.** Метою дисертації є комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем кримінальної відповідальності за зловживання впливом, а також розроблення на цій основі науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства України та практики його застосування.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено такі завдання:

– з'ясувати сучасний стан наукового дослідження проблем кримінальної відповідальності за зловживання впливом;

– визначити зміст та особливості об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369-2 КК України;

– надати кримінально-правову характеристику предмету зловживання впливом;

– проаналізувати ознаки об'єктивної сторони зловживання впливом;

– визначити ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369-2 КК України;

– виявити особливості суб'єктивної сторони зловживання впливом, зокрема зміст умислу, мотиву та мети цього кримінального правопорушення;

– здійснити критичний аналіз системи покарань за ст. 369-2 України та практики їх призначення;

– з'ясувати особливості та проблеми застосування інших заходів кримінально-правового характеру за зловживання впливом.

**Об'єкт дослідження** – правовідносини, що виникають у зв'язку з кримінально-правовою протидією зловживанню впливом.

**Предмет дослідження** – підстави кримінальної відповідальності за зловживання впливом, а також практика застосування ст. 369-2 КК України.

**Методи дослідження.** Для досягнення поставлених мети й завдань використано такі наукові методи: *діалектичний* – для дослідження кримінальної відповідальності за зловживання впливом у розвитку та взаємозв'язку із сучасними антикорупційними процесами й тенденціями розвитку кримінального законодавства України (розділи 1–3); *формально-логічний* – для визначення, уточнення та систематизації основних понять, а

також для формулювання теоретичних положень щодо ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369-2 КК України (розділи 1, 2); *порівняльно-правовий* – з метою аналізу положень національного та міжнародного антикорупційного законодавства, а також окремих підходів до криміналізації торгівлі впливом у законодавстві зарубіжних держав (розділи 1–3); *системно-структурний* – для визначення ознак складу зловживання впливом, диференціації кримінальної відповідальності за це кримінальне правопорушення та удосконалення системи заходів кримінально-правового характеру за його вчинення (розділи 1–3); *статистичний* – для узагальнення емпіричної інформації, що характеризує кримінальні правопорушення, передбачені ст. 369-2 КК України (вступ, розділ 3); *аналізу документів* – під час вивчення та узагальнення матеріалів судової практики щодо зловживання впливом (розділи 1–3, додатки).

**Емпіричну базу дослідження** становлять статистичні матеріали Офісу Генерального прокурора та Державної судової адміністрації України за 2020–2025 рр. щодо кримінальних правопорушень, передбачених ст. 369-2 КК України; результати вивчення та узагальнення судової практики у справах про зловживання впливом, зокрема обвинувальних і виправдувальних вироків, ухвал про звільнення осіб від кримінальної відповідальності, постанов Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду; інші статистичні та аналітичні матеріали, що характеризують практику протидії корупційним кримінальним правопорушенням в Україні.

**Наукова новизна одержаних результатів** полягає в тому, що дисертація є комплексним науковим дослідженням теоретичних та практичних проблем кримінальної відповідальності за зловживання впливом, у якому на основі системного аналізу положень кримінально-правової доктрини, антикорупційного законодавства та матеріалів судової практики обґрунтовано низку нових концептуальних положень, висновків і пропозицій щодо вдосконалення кримінально-правового механізму протидії цьому корупційному кримінальному правопорушенню, зокрема:

*вперше:*

– розроблено авторську модель диференціації кримінальної відповідальності за зловживання впливом шляхом виокремлення активної та пасивної форм цього діяння у самостійні склади кримінальних правопорушень із властивими кожному з них кваліфікуючими ознаками та санкціями;

– обґрунтовано необхідність диференціації кримінальної відповідальності за зловживання впливом залежно від розміру неправомірної вигоди шляхом визнання її значного, великого та особливо великого розмірів кваліфікуючими ознаками відповідних складів кримінальних правопорушень із визначенням їх вартісних меж відповідно до примітки ст. 368 КК України;

– аргументовано доцільність нормативного розмежування вимагання неправомірної вигоди та прохання (домагання) її надати, запропонувавши визнати прохання (домагання) самостійною формою основного складу зловживання впливом, а вимагання, пов’язане з примусом до надання неправомірної вигоди для відвернення протиправної шкоди законним правам

чи інтересам особи, – кваліфікуючою ознакою цього кримінального правопорушення;

– запропоновано визначення суб'єкта пасивного зловживання впливом як спеціального суб'єкта кримінального правопорушення – будь-якої особи, яка при здійсненні реального або удаваного впливу не використовує становище працівника підприємства, установи чи організації, владу, службове становище, повноваження службової особи юридичної особи приватного права чи особи, яка надає публічні послуги;

– розроблено підставу спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності суб'єкта пасивного зловживання впливом, яка включає добровільне повідомлення про кримінальне правопорушення, сприяння його викриттю та розслідуванню, а також передачу одержаної неправомірної вигоди або її вартості в дохід держави;

– розроблено модель додаткового кримінально-правового заохочення суб'єкта пасивного зловживання впливом шляхом надання суду права призначити йому грошову винагороду в розмірі до десяти відсотків вартості неправомірної вигоди за умови, що добровільне повідомлення особи сприяло викриттю іншої сторони злочинної домовленості або запобігло вчиненню інших кримінальних правопорушень, пов'язаних зі зловживанням впливом, що спрямовано на формування взаємної недовіри між учасниками корупційної взаємодії та руйнування механізму її латентності;

*удосконалено:*

– наукові підходи до визначення основного безпосереднього об'єкта зловживання впливом, під яким запропоновано розуміти правовідносини у сфері забезпечення належної, законної, прозорої та неупередженої діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, а також авторитету публічної служби, довіри громадян до державного апарату та принципу верховенства права;

– розуміння вимагання неправомірної вигоди як кваліфікуючої ознаки зловживання впливом шляхом обґрунтування того, що воно має місце тоді, коли особа вимушена надати неправомірну вигоду для відвернення протиправної шкоди своїм законним правам чи інтересам, а не для уникнення законної відповідальності, обходу встановленої законом процедури чи одержання неправомірної переваги;

– наукові підходи до визначення кримінально-правового змісту поняття «вплив» у ст. 369-2 КК України, під яким запропоновано розуміти реальну або удавану здатність особи, використовуючи авторитет, особисті, професійні, службові, родинні, дружні чи інші зв'язки та можливості, спонукати особу, уповноважену на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, до прийняття або неприйняття певного рішення, а також обґрунтовано, що фактична реалізація впливу та досягнення його результату перебувають за межами об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення, а для удаваного впливу визначальним є сприйняття надавачем неправомірної вигоди можливості такого впливу як реальної;

– наукові положення щодо кримінально-правової характеристики суб'єктів активного та пасивного зловживання впливом: аргументовано, що суб'єкт активного зловживання впливом є загальним, що не виключає вчинення відповідного діяння службовою особою, тоді як при визначенні суб'єкта пасивного зловживання впливом запропоновано відмовитися від такої ознаки, як здатність здійснити реальний вплив в уяві особи, яка здійснює підкуп, та виходити з можливості як реального, так і удаваного характеру впливу; додатково обґрунтовано необхідність посиленого кримінально-правового реагування на випадки активного зловживання впливом із використанням службового становища чи пов'язаних із ним можливостей;

– наукові положення щодо змісту прямого умислу при зловживанні впливом, зокрема диференційовано його інтелектуальний і вольовий моменти залежно від активної та пасивної форм цього кримінального правопорушення;

– положення щодо кримінально-правового значення мотиву зловживання впливом, відповідно до яких корисливий мотив, хоча й найбільш характерний для пасивної форми цього кримінального правопорушення, не є обов'язковою ознакою його суб'єктивної сторони, оскільки активне та пасивне зловживання впливом можуть вчинятися з інших мотивів;

– наукові положення щодо диференціації кримінальної відповідальності та побудови санкцій за зловживання впливом, відповідно до яких обґрунтовано необхідність узгодження видів і меж покарань із характером та ступенем суспільної небезпеки активної і пасивної форм цього кримінального правопорушення та властивими їм кваліфікуючими ознаками;

– наукові підходи до застосування спеціальної конфіскації за зловживання впливом, відповідно до яких її застосування до неправомірної вигоди та іншого майна поставлено в залежність від встановлення правової природи активів, їх походження та доведеного зв'язку з кримінальним правопорушенням, а також додатково обґрунтовано необхідність забезпечення пропорційності втручання у право власності, урахування прав добросовісних третіх осіб та недопустимості спеціальної конфіскації майна, кримінально протиправне походження або зв'язок якого зі зловживанням впливом належним чином не доведено;

– положення щодо спеціальної підстави звільнення від кримінальної відповідальності суб'єкта активного зловживання впливом, передбаченої ч. 5 ст. 354 КК України, шляхом конкретизації умов її застосування: добровільності повідомлення про кримінальне правопорушення, його здійснення до повідомлення особі про підозру, активного сприяння розкриттю кримінального правопорушення та зумовленості пропозиції, обіцянки чи надання неправомірної вигоди її вимаганням, схиланням або провокацією з боку іншої особи;

*дістало подальший розвиток:*

– положення про родовий об'єкт кримінальних правопорушень, передбачених Розділом XVII Особливої частини КК України, зокрема про те, що його зміст охоплює не лише правовідносини у сфері функціонування публічного апарату управління, але й правовідносини, що забезпечують

належне здійснення професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

– положення про додатковий об'єкт зловживання впливом, зокрема встановлено, що він має ситуативний характер і є додатковим факультативним об'єктом, оскільки його зміст залежить від конкретної форми реалізації протиправного впливу, характеру рішення, на яке спрямоване посягання, а також способу досягнення бажаного результату;

– наукові підходи до розмежування понять «пропозиція» та «обіцянка» неправомірної вигоди, на підставі чого підтримано пропозицію щодо недоцільності їх самостійного законодавчого закріплення як окремих форм кримінально протиправної поведінки та необхідності вилучення з положень КК України поняття «обіцянка неправомірної вигоди», охопивши відповідні випадки поняттям «пропозиція неправомірної вигоди» як будь-яким висловленням наміру надати таку вигоду незалежно від ступеня конкретизації часу, місця чи способу її надання, з відповідним уточненням п. 3 примітки до ст. 354 КК України;

– положення щодо змісту та моменту закінчення окремих форм зловживання впливом, передбачених ст. 369-2 КК України, відповідно до яких надання та одержання неправомірної вигоди є закінченими з моменту фактичного переходу хоча б її частини, а прийняття пропозиції чи обіцянки – з моменту доведення до відома надавача згоди одержати таку вигоду за відповідний вплив (незалежно від фактичного здійснення впливу та його результативності);

– наукові положення щодо застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб у разі вчинення зловживання впливом в їх інтересах, зокрема обґрунтовано доцільність розширення переліку таких заходів обмеженням на отримання державної підтримки та забороною здійснювати певні види діяльності, що сприятиме диференціації кримінально-правового впливу з урахуванням діяльності юридичної особи та її зв'язку з учиненим кримінальним правопорушенням;

– положення про мету як обов'язкову ознаку суб'єктивної сторони зловживання впливом, яку диференційовано залежно від форми кримінально протиправної поведінки: для активного зловживання впливом обґрунтовано її подвійну структуру, що охоплює проміжну мету – спонукання посередника до здійснення впливу на особу, уповноважену на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та головну мету – прийняття такою особою бажаного для надавача неправомірної вигоди рішення; для пасивного зловживання впливом обов'язковою визначено мету одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи, тоді як інші цілі не впливають на кваліфікацію, але можуть враховуватися під час призначення покарання;

– положення щодо індивідуалізації кримінально-правового впливу за зловживання впливом на підставі узагальнення судової практики застосування ст. 369-2 КК України за 2020–2025 рр. (встановлено переважання обвинувальних вироків, істотну роль угод про визнання винуватості, поширеність призначення штрафу та застосування механізмів звільнення від

відбування покарання, що засвідчує необхідність забезпечення належного співвідношення між диференціацією кримінальної відповідальності на законодавчому рівні та індивідуалізацією кримінально-правового впливу в судовій практиці).

**Практичне значення одержаних результатів** полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у:

– законотворчій діяльності – для вдосконалення положень КК України в частині конструкції складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 369-2 КК України, диференціації кримінальної відповідальності за активне та пасивне зловживання впливом, а також системи санкцій та заходів кримінально-правового характеру за вчинення цього делікту;

– правозастосовній діяльності – як методичні рекомендації для органів досудового розслідування, прокуратури та суду при кваліфікації зловживання впливом, відмежуванні цього кримінального правопорушення від суміжних корупційних деліктів, а також застосуванні заходів кримінально-правового характеру (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 7 лютого 2025 року № 20690-2025);

– науково-дослідній діяльності – як підґрунтя для подальшого розроблення теоретичних проблем кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення, зокрема пов'язані з торгівлею впливом та іншими прихованими формами корупції (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 23 квітня 2026 року № 115-нд);

– освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін з кримінального права, кримінології та антикорупційної політики, а також при підготовці підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій і навчально-методичних матеріалів (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 23 квітня 2026 року № 114-оп).

**Апробація матеріалів дисертації.** Основні положення та висновки дисертації оприлюднено на таких наукових заходах: «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 23 листопада 2023 року), «Азовські правові читання» (м. Запоріжжя, 17–18 травня 2024 року), «Теорія та практика протидії злочинності в умовах правового режиму воєнного стану» (м. Львів, 8 листопада 2024 року), «Протидія організованій злочинності і корупції в умовах збройного конфлікту: досвід та перспективи» (м. Кропивницький, 4 жовтня 2024 року), «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 28 листопада 2024 року), «Війна та мир & злочин і покарання» (м. Львів, 4–5 червня 2025 року), «Теорія та практика протидії злочинності в умовах правового режиму воєнного стану» (м. Львів, 7 листопада 2025 року).

**Особистий внесок здобувача.** Дисертацію виконано автором самостійно, а всі сформульовані в ній наукові положення, висновки та пропозиції є результатом особистих досліджень автора. Наукові праці інших учених із відповідними посиланнями використано для обґрунтування окремих положень дисертації.

У науковій статті «Суб'єкт зловживання впливом: актуальні питання доктрини кримінального права та правозастосування», підготовленій у

співавторстві, автор сформулював положення щодо визначення суб'єкта пасивного зловживання впливом.

Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено в 13 наукових публікаціях, серед яких шість – у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, і сім – у збірниках матеріалів наукових заходів, а саме:

*в яких опубліковані основні результати дисертації:*

1. Мішура М. В. Об'єкт зловживання впливом (стаття 369-2 Кримінального кодексу України. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка.* 2023. Випуск 4 (104). С. 70–86. DOI: https://doi.org/10.33766/2786-9156.104.70-86

2. Мішура М. В. Зловживання (торгівля) впливом: порівняльно-правовий аналіз української та інших європейських заборон. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка.* 2024. Випуск 1 (105). С. 101–118. DOI: 10.33766/2786-9156.105.101-118

3. Мішура М. В. Вина в складі злочину, передбаченого статтею 369-2 Кримінального кодексу України. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка.* 2024. Випуск 2 (106). С. 117–126. DOI: https://doi.org/10.33766/2786-9156.106.2.117-126

4. Мішура М. В. Потерпілий та предмет як ознаки об'єкта зловживання впливом. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Право. 2024. Т. 3. №. 83. С. 105–111. DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.16

5. Мішура М. В. Мотив та мета зловживання впливом. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство».* 2024. № 3. С. 534–539. DOI https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.90

6. Вознюк А. А., Мішура М. В. Суб'єкт зловживання впливом: актуальні питання доктрини кримінального права та правозастосування. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка.* 2024. Випуск 3 (107). С. 45–63. DOI: https://doi.org/10.33766/2786-9156.106.2.117-126

*які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:*

7. Мішура М. В. Зловживання впливом: порівняльний аналіз законодавчих змін до ст. 369-2 Кримінального кодексу України. *Актуальні проблеми кримінального права* [Текст] : матеріали XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 23 листоп. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 361–365.

8. Мішура М. В. Вплив як основна ознака складу злочину, передбаченого ст. 369-2 КК України. *«Азовські правові читання»:* Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 17-18 травня 2024 р. Запоріжжя: Бердянський державний педагогічний університет, 2024. С. 87–90.

9. Мішура М. В. Особливості конструкції об'єктивної сторони зловживання впливом. *Теорія та практика протидії злочинності в умовах правового режиму воєнного стану* : збірник тез Міжнародної науково-

практичної конференції (8 листопада 2024 року) / упор. Р. М. Андрусишин. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. С. 179–182.

10. Мішура М. В. Суб'єкт зловживання впливом і заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. *Протидія організованій злочинності і корупції в умовах збройного конфлікту: досвід та перспективи з нагоди 5-річчя створення Департаменту стратегічних розслідувань НПУ:* збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 04 жовтня 2024 року). Кропивницький: ДонДУВС, 2024. С. 145–148.

11. Мішура М. В. Наскрізні кримінально-правові поняття «пропозиція», «обіцянка» (а також їх прийняття), «надання», «одержання» у складі зловживання впливом. *Актуальні проблеми кримінального права* [Текст] : матеріали XV Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 28 листоп. 2024 р.) / [редкол.: В. В. Чернєй, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 371–375.

12. Мішура М. В. Застосування спеціальної конфіскації за ст. 369-2 Кримінального кодексу України. *Війна та мир & злочин і покарання :* матеріали XI (24) Львівського форуму кримінальної юстиції (м. Львів, 04–05 червня 2025 року) / упорядник І. Б. Газдайка-Василишин. Львів: ЛьвДУВС, 2025. С. 22–30.

13. Мішура М. В. Доцільність звільнення від кримінальної відповідальності суб'єкта пасивного зловживання впливом. *Теорія та практика протидії злочинності в умовах правового режиму воєнного стану* : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (7 листопада 2025 року) / упор. С. І. Мельник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2025. С. 138-139.

***Характеристика особистості здобувача.*** Мішура Максим Віталійович 1992 року народження, освіта вища – юридична, у 2014 році закінчив Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого за спеціальністю «Правознавство» (диплом магістра). З вересня 2023 року по теперішній час – аспірант заочної форми навчання Національної академії внутрішніх справ України.

***Оцінка мови та стилю дисертації.*** Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

***Структура дисертації*** відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається із вступу, трьох розділів, які містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

***Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності.*** Кримінальна відповідальність за зловживання впливом є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – Право.

**УХВАЛЕНО:**

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Мішури Максима Віталійовича «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Мішури Максима Віталійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Мішури Максима Віталійовича «Кримінальна відповідальність за зловживання впливом» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук (докторів філософії) за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 20, проти – немає, таких, що утримались – немає.

**Головуючий –**
**провідник науковий співробітник**
**науково-дослідної лабораторії**
**з проблем протидії злочинності ННІПД**
**Національної академії внутрішні справ,**
**доктор юридичних наук, професор** **Дмитро ТИЧИНА**